

ACC. N:R M. 12421:2.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

fanjunkare varje sommar från Kronobergs regemente och lärde folk att spela. De som var med i musikkåren hade det bra. Förvaltaren brukade bjuda dem på kaffe och punsch när de spelade.

Var det några bekanta som kom på söndagarna så blev de i allmänhet bjudna på kaffekask. Det söps mycket förr i tiden men jag har för min del aldrig varit någon älskare av det där starka. Jag var med och bildade nykterhetslogen här men nu är jag inte nykterist längre.

2. Som hyttmästare fick jag övervaka arbetet på söndagarna men de andra var fria. Det var bara jag och så förstås de som skötte ugnarna som hade söndagsarbete. Det var vedtorkarna och stopparna som såg till att inte ugnarna slocknade. Smältaren kom vid middagstid på söndagen för att göra iordningsmältan till måndagen. Detta söndagsarbete förekom året om. I början av 1900-talet blev det skift vid bruket och då blev det stopp för söndagsarbetet. De som skötte smältorna fick naturligtvis arbete men de andra var helt fria. Skiftarbetet höll på till 1907 och började vid sekelskiftet eller i ~~1907~~ slutet av 90-talet. Skiftarbetet var för hårt

ACC. N:R M. 12421:4.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

4. Nej, man åt vid samma tider som på vardagarna. Det har inte varit någon skillnad vad jag vet. Fast man försökte nog göra det litet mer högtidligt på söndagarna än på andra dagar fast det var ju inte så lätt förstås. Det fanns sådana som bara hade ett rum och där kunde bo en lo ungar. Jag har alltid haft det bra. Men dagsverkarne hade bara 90 eller 125 om dan och kunde bara köpa sill och potatis och hemmabryggt dricka. Någon riktig dukning var det inte tal om i gamla dagar.

5. Arbetarna var lätt klädda. Jag hade det litet bättre ställt än de andra för jag fick hjälp hemifrån. Alla hade nog söndagskläder efter råd och lägenhet förstås. Glasblåsarna gick ibland i frack eller jackett på söndagarna. De var brukets adel och var de absolut förnämsta. Det var en ryslig klasskillnad på den tiden. Hantverkarna bodde i sina särskilda stugor som kallades dagsverksstugorna och som låg där nere vid bruket. Ja, de finns förstås kvar än men de är nu moderniserade och riktigt fina. Men i min ungdom var det ena riktiga lösstillhåll och det var hemskt att se hur uselt där var. Glasblåsarna och mästarna bodde vid herrgården där

ACC. N:R **M. 12421:6.**

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

7. Vanligt folk gick väl till kyrkan. Men jag tåg alltid skjuts i varje fall vid julen. Bruksledningen åkte fyrspann till kyrkan. De hade en 14-15 hästar ~~till~~ vid bruket och en särskilt kusk som bar livré. Alla mästarna hade fria skjutsar och kunde när som helst beställa fram en vagn. Så jag behövde bara säga till så fick jag en skjuts. Ibland hade vi slädparti och bal i något skolhus. Det var bara mästarna och blåsarna som fick vara med på de nöjena.

När jag kom till bruket här i Kosta 1883 så hade bruket särskilda bänkar i kyrkan. Förvaltaren och hans familj hade en av bänkarna längst fram i koret och vi tjänstemän eller mästare hade de främsta bänkarna nere i kyrkan. Det var tre bänkar som vi hade. Sedan hade bruket också tre bänkar nedanför korsgången; där satt de vanliga arbetarna och längst ned satt dagsverkarna. Det fanns inga direkta bestämmelser om var man skulle sitta utan det var bara en sed. Man höll dock strängt på sin värdighet på den tiden och det föll aldrig någon in att sätta sig i en annans bänk. Ja, nog var det trångt i kyrkan på den tiden. Vid högtiderna som vid jul och påsk fick de sätta in särskilda extrabänkar för att alla skulle få plats.

spelade i paviljongen framme vid bruket. Ibland bjöd vi hem goda vänner och då spelade vi ofta hågra instrument. Annars förekom de vanliga sysslorna. Vi karlar fick då ofta hjälpa våra kvinnor att hämta vatten. det var svårt att få tag på vatten här förr i tiden.

Postillor lästes inte mycket i dessa trakter och det var rätt ovanligt med husandakt. Jag har fått seden med husandakt från mitt hem. De som var religiösa läste Bibeln och när man inte hade annat att göra så gick man till kyrkan.

Det var rätt ovanligt med böcker förr i tiden. Tidningar fanns förstås. Vi hade Växjöbladet och i mitt hem läste far Aftonbladet. Men tidningarna kom inte varje dag den tiden. Smålandsposten har jag förstås haft i all min tid. De böcker som fanns var mest romanböcker. Jag hade en bok som hette De tre musketörerna av en som hetade Dumas. En del böcker har jag fått från mitt hem men det var mest postillor och sådant. Jag kommer inte ihåg vad de hette. lo. På senare tid har det funnits s.k. gökotta. Då drog musikkåren ut i det gröna någon tidig söndagsmorgon och sen blev det dans ute i naturen. Musikkåren har bidragit mycket till nöjeslivet här

ACC. N:R M. 12421: 11.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Nykterheten var rätt dålig förr. Folk drack mest brännvin, konjak och punsch. Arbetarna köpte ofta hela ankaren med brännvin. Det kostade ju bara en krona litern på den tiden. Det var många som gick under lasten och söp för mycket. När nykterhetsrörelsen kom så ansågs den vara något riktigt farligt. Det var ju så mycket hemlighetsmakeri med det där. De flesta var emot den men den har betytt mycket för livet här. Förr kunde det hända att arbetarna söp under själva arbetet om man inte såg upp med dem. Men det förekommer ju inte numera.

De frikyrkliga tyckte nog folk att det var litet chikan att tillhöra. Nu finns det både baptister och frälsningsarmé här men de har inte många anhängare. Det var ingen god jordmån för de där frikyrkliga här i dessa trakter. Man höll sig helst till kyrkan. Förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare var gott innan strejken kom. Då kom det hit såna där agitatorer och hetsade upp folket. Förut högaktades förvaltaren och det var verkligen en bra karl. Han stod förstås på en mycket högre nivå än vi andra. Han var

Landskap: Småland Upptecknat av: E. J. Heuberg  
Härad: Uppvidings Adress: Urskult  
Socken: Eneberga Berättat av: J. P. Jansson  
Uppteckningsår: 1957 Född år 1866 i Leharyd.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!